

Електронне портфоліо в системі післядипломної освіти викладачів медичних (фармацевтичних) закладів вищої освіти: психолого-педагогічний аспект

Мирослава Мирославівна Філоненко*,
Христина Володимирівна Подковко[‡]

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця,
пр. Перемоги, 34, Київ, 03680, Україна
filmm@ukr.net*, chvpodkovko@gmail.com[‡]

Анотація. *Метою* даної публікації є обґрунтування доцільності використання електронного портфоліо в системі післядипломної освіти викладачів медичних (фармацевтичних) закладів вищої освіти. *Об'єкт дослідження* – процес професійної підготовки викладача медичного (фармацевтичного) закладу вищої освіти до науково-педагогічної діяльності в системі післядипломної освіти. *Предмет дослідження* – використання технології електронного портфоліо в системі післядипломної освіти викладачів медичних (фармацевтичних) закладів вищої освіти. Під час підготовки даної публікації були використані наступні *методи дослідження*: аналіз нормативно-правової документації, психолого-педагогічної, методичної літератури, дисертацій, матеріалів конференцій та періодичних фахових видань; узагальнення та систематизація позицій провідних учених; порівняння та зіставлення різних поглядів на досліджувану проблему; проведення емпіричного дослідження шляхом анкетування. В *результаті* проведених досліджень ми дійшли висновків, що керівництво медичних (фармацевтичних) закладів вищої освіти недостатньо усвідомлює потенціал електронного портфоліо у формуванні професійної компетентності, зокрема психолого-педагогічної. З метою розширення розуміння змісту та призначення технології електронного портфоліо було висвітлено досвід кафедри педагогіки та психології післядипломної освіти Національного медичного університету імені О. О. Богомольця. Застосування технології електронного портфоліо, як одного із засобів формування психолого-педагогічної компетентності викладача М(Ф)ЗВО, дозволить якісно підвищити рівень їх професійної компетентності, враховуючи сучасні вимоги суспільства та євроінтеграційні зміни у системі вищої освіти.

Ключові слова: система післядипломної освіти; компетентнісний підхід; психолого-педагогічна компетентність викладача медичного (фармацевтичного) закладу вищої освіти; технологія електронного портфоліо.

M. M. Filonenko^{*}, Kh. V. Podkovko[‡]. E-portfolio in postgraduate education system of teachers of higher medical (pharmaceutical) educational institutions: psychological and pedagogical aspect

Abstract. This publication *aims* to prove the rationale for use of the e-portfolio in postgraduate education system of teachers of higher medical (pharmaceutical) educational institutions. *Object of research:* process of professional training of the teacher of higher medical (pharmaceutical) educational institution for scientific and educational activities in postgraduate education system. *Subject of research:* use of the e-portfolio technology in postgraduate education system by teachers of higher medical (pharmaceutical) educational institutions. The following *research methods* were applied while preparing this publication: analysis of regulatory documents, psychological, educational, instructional materials, theses, conference proceedings and periodical professional publications; generalization and systematization of positions of leading scientists; comparison and collation of different views on the issue; empirical research through questionnaires. As a *result* of the research, we have concluded that the management of higher medical (pharmaceutical) educational institutions are not fully aware of the potential of the e-portfolio in formation of professional competence, particularly psychological and educational one. In order to enhance understanding of the contents and purpose of the e-portfolio technology, experience of Pedagogy and Psychology of Postgraduate Education Department at Bogomolets National Medical University was illustrated. Application of the e-portfolio technology, as one of the means to form psycho-pedagogical competence of the teacher of higher medical (pharmaceutical) educational institution, will improve the quality of their professional competence, given the current demands of society and changes in the European integration with regard to higher education system.

Keywords: postgraduate education system; competence approach; psycho-pedagogical competence of the teacher of higher medical (pharmaceutical) educational institution; e-portfolio technology.

Affiliation: Bogomolets National Medical University, 34, Peremogy Ave., Kyiv, 03680, Ukraine.

E-mail: filmm@ukr.net^{*}, chvpodkovko@gmail.com[‡].

Одним з пріоритетних завдань модернізації системи вищої медичної освіти є необхідність підвищення якості підготовки викладача, формування його професійної компетентності в умовах неперервної освіти відповідно до вимог, цілей і завдань національної освіти як складової європейського освітнього простору [2; 3]. Відповідно до галузевої «Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти» педагогічна освіта є базовою для будь-якого фахівця, причетного до

навчання, виховання, розвитку та соціалізації людини. Рівень педагогічної освіти визначає ефективність у вирішенні професійних завдань викладача закладу вищої освіти і системи освіти дорослих. Підготовка та підвищення кваліфікації науково-педагогічних і педагогічних працівників розглядається у цьому контексті як важлива передумова, що забезпечує проведення модернізації освіти на основі осмислення національного і зарубіжного досвіду [1].

Основними принципами розвитку неперервної педагогічної освіти є: неперервність; поєднання національних освітніх традицій та найкращого світового досвіду; гнучкість у реагуванні на суспільні зміни і прогностичність; інноваційність.

Отже, з огляду на зазначені положення, для ефективного формування професійної компетентності педагога, зокрема психолого-педагогічної компетентності, необхідне запровадження ефективних інноваційних педагогічних технологій, які будуть забезпечувати: орієнтацію викладачів на проєктування індивідуальної траєкторії професійного саморозвитку, формування рефлексії власної педагогічної діяльності, формування готовності до використання сучасних педагогічних технологій та методів навчання, реалізацію всесвітньої доктрини «освіти впродовж всієї професійної кар'єри», «освіти впродовж життя» та дотримання концепції неперервної освіти. Також виникає необхідність використання нових технологій комплексного оцінювання результатів викладацької діяльності в умовах неперервної освіти, коли основною метою є підвищення внутрішньої мотивації до професійного розвитку, сприяння активності та самостійності викладача, забезпечення можливості навчання, взаєонавчання, самоосвіти, допомога у складанні плану самовдосконалення педагога.

На нашу думку, технологія електронного портфоліо найбільш вдало може врахувати поставлені вимоги, забезпечити ефективне формування та оцінювання психолого-педагогічної компетентності викладачів медичних (фармацевтичних) закладів вищої освіти та допомогти у реалізації концепції неперервної освіти.

Результати. З метою виявлення широти застосування електронного портфоліо було проведено опитування, серед викладачів 33 медичних (фармацевтичних) закладів вищої освіти. Лише в 3 навчальних закладах використовуються електронні портфоліо. Створення паперового портфоліо з метою проходження атестації практикується у 12 ЗВО. Такі низькі показники говорять, що запровадження електронного портфоліо як педагогічної технології тільки набуває популярності. Причиною зазначених результатів є недостатнє розуміння керівництва та самими викладачами повного потенціалу електронного портфоліо у формуванні

професійної, зокрема психолого-педагогічної, компетентності викладача медичного (фармацевтичного) закладу вищої освіти.

У Національному медичному університеті імені О. О. Богомольця на курсах підвищення кваліфікації викладачів медичних (фармацевтичних) закладів вищої освіти та під час викладання дисципліни «Сучасні методи викладання у вищій школі» для здобувачів наукового ступеня доктора філософії застосовується технологія електронного портфоліо. Слухачам та аспірантам пропонується розробити власне електронне портфоліо з метою: відстеження та оцінювання науково-педагогічних та інших досягнень в рамках індивідуальної освітньої траєкторії викладача; розвитку навичок цілепокладання, планування, самоорганізації та інших професійно важливих навичок та умінь; формування конкурентоспроможності викладача відповідно до сучасних вимог освітнього середовища; планування та організації власної діяльності; проектування професійного, особистісного розвитку і саморозвитку; формування мотивації до саморозвитку та самовдосконалення, мотивації досягнень і мотивації до професійної діяльності; розвитку активності та самостійності викладача; систематизації навчально-методичних матеріалів; системної реалізації самоосвіти і освітньої рефлексії; аналізу власної педагогічної діяльності, побудови плану подальшої роботи для підвищення її ефективності.

Висновки. На основі проведеного аналізу літературних джерел доходимо висновку, що у зарубіжній освіті технологія портфоліо широко застосовується та розглядається як технологія, що орієнтована на результат діяльності, тобто базується на компетентнісному, особистісно-орієнтованому, діяльнісному та андрагогічному підходах в умовах неперервної освіти. Деякі вітчизняні науковці розглядають технологію електронного портфоліо як інструмент діагностики сформованості професійної компетентності викладачів. Але ми вбачаємо більш широке розуміння технології електронного портфоліо і доводимо, що це не тільки інструмент вимірювання, а ще й засіб формування компетентностей.

Отже, застосування технології електронного портфоліо як одного із засобів формування психолого-педагогічної компетентності викладача М(Ф)ЗВО дозволить якісно підвищити рівень їх професійної компетентності, враховуючи сучасні вимоги суспільства та євроінтеграційні зміни у системі вищої освіти.

Наше публікація не вичерпує повноти викладення. Подальші перспективи наукової роботи вбачаємо в доведенні ефективності застосування технології е-портфоліо у формуванні психолого-педагогічної компетентності викладачів в умовах неперервної освіти.

Список використаних джерел

1. Наказ «Про затвердження галузевої Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти» № 1176 від 14.08.13 року [Електронний ресурс] // Міністерство освіти і науки України. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/36816/.

2. Філоненко М. М. Педагогічна складова в програмах підготовки доктора філософії галузі знань «охорона здоров'я» / М. М. Філоненко, Х. В. Подковко // Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка : зб. наук. пр. – К. : Київ. ун-т Б. Грінченка, 2016. – № 26. – С. 88-91.

3. Kyrychok V. A. Communicative competence formation of a higher educational institution lecture by means of interactive technology in teaching and education / V. A. Kyrychok, S. V. Mitina, A. A. Ilchenko // Deutscher Wissenschaftsherold. – 2017. – № 1. – P. 38-41.

References (translated and transliterated)

1. Nakaz «Pro zatverdzhennia haluzevoi Kontseptsii rozvytku neperervnoi pedahohichnoi osvity» [Order "On Approval of the Branch Concept for the Development of Continuous Pedagogical Education"] # 1176 vid 14.08.13 roku [Electronic resource] // Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. – Access mode : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/36816/. (In Ukrainian)

2. Filonenko M. M. Pedahohichna skladova v prohramakh pidhotovky doktora filosofii haluzi znan «okhorona zdorovia» [Educational component in training programmes of knowledge Ph.D. «Health»] / M. M. Filonenko, Kh. V. Podkovko // Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka. Psykholohiia. Pedahohika : zb. nauk. pr. – K. : Kyiv. un-t B. Hrinchenka, 2016. – No. 26. – S. 88-91. (In Ukrainian)

3. Kyrychok V. A. Communicative competence formation of a higher educational institution lecture by means of interactive technology in teaching and education / V. A. Kyrychok, S. V. Mitina, A. A. Ilchenko // Deutscher Wissenschaftsherold. – 2017. – No. 1. – P. 38-41.